

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Юридичний факультет
Кафедра державно-правових дисциплін та українознавства

**Робоча програма (силабус) освітнього компонента
ОК 10. ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО**

(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми *Право*
за спеціальністю *D8 «Право»*
на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

Суми – 2026

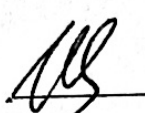
Розробник:

(підпис)

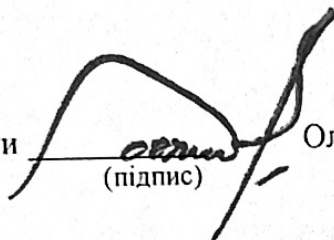
Наталія БОНДАР, доктор філософії за
спеціальністю 081 Право, доцент

(прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри ДПД та українознавства	протокол від 11.05.2026 №12	
	Завідувач кафедри	 (підпис) Світлана ШЕСТАКОВА (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми

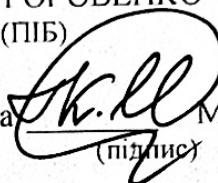

(підпис)

Олег РОГОВЕНКО

(ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма

(підпис)

Марина КУЗНЕЦОВА

(ПІБ)

Рецензія на робочу програму(додається) надана

Іван КРАВЧЕНКО

(ПІБ)

Вікторія СТРЕЛЬНИК

(ПІБ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

(підпис)

Марія БАРАНИК

(ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 23.06. 2026 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ				
1	Назва ОК	ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО		
2	Факультет/кафедра	Юридичний факультет, кафедра ДПД та українознавства		
3	Статус ОК	Обов'язковий		
4	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для	Освітньо-професійна програма «Право» за спеціальністю 081 «Право»		
5	ОК може бути запропонований для			
6	Рівень НРК	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень		
7	Семестр та тривалість вивчення	Денна форма навчання: 3 семестр, 1-15 тиждень Заочна форма навчання: 2-й курс		
8	Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів ЄКТС		
9.1	Загальний обсяг годин для <u>денної</u> форми навчання та їх розподіл – 150 годин	Контактна робота(заняття)		
		Лекційні – 30 годин	Практичні /семінарські - 44 годин	Лабораторні – 76 годин
9.2	Загальний обсяг годин для <u>заочної</u> форми навчання (2-й курс) та їх розподіл – 150 годин	Контактна робота(заняття)		
		Лекційні – 12 годин	Практичні /семінарські – 12 годин	Лабораторні – 126 години
	Мова навчання	Державна (українська)		
	Викладач/Координатор освітнього компонента	Бондар Наталія Анатоліївна, доктор філософії за спеціальністю 081 Право, доцент кафедри ДПД та українознавства Години консультацій – кожного вівторка о 12.15, кабінет 114 г		
	Контактна інформація	nataliia.bondar@snau.edu.ua		
	Загальний опис освітнього компонента	Порівняльне правознавство, як навчальна дисципліна, забезпечує формування здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання у сфері права з розумінням природи та змісту ґрунтовних знань про основні правові сім'ї сучасності та правові системи окремих країн, а також вмінь та навичок самостійного проведення порівняльно-правових досліджень основних об'єктів державно-правової дійсності Завданням курсу є формування у студентів наукового світогляду і системи орієнтирів для визначення місця тієї чи іншої правової системи на правовій карті світу; а також накопичення знань про правові системи світу, які безпосередньо або за аналогією можуть бути використані для вирішення нетипових юридичних ситуацій. Навчальна дисципліна «Порівняльне правознавство» спрямована на надання студентам знань про: теоретичні основи порівняльного правознавства; загальні закономірності виникнення, становлення і розвитку національних правових систем та їх об'єднань у порівняльному аспекті; правові системи, як основні об'єкти порівняльного правознавства; загальна характеристика правової системи України; загальна характеристика романо-германської, англо-американської, змішаної, релігійної, країн Далекого Сходу, звичаєвої правових сімей; правові системи міждержавних об'єднань.		
	Мета освітнього компонента	<i>Мета освітнього компонента:</i> формування у студентів ґрунтовних знань про основні правові сім'ї сучасності та правові системи окремих країн, що входять до правових сімей, а також вмінь та навичок самостійного проведення порівняльно-правових досліджень основних об'єктів державно-правової дійсності як необхідного		

		елементу професійного юридичного мислення та професійно-правової культури.
	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент базується на таких курсах, як Теорія держави та права, Історія держави та права України та зарубіжних країн, Основи римського права, Юридична деонтологія. Освітній компонент є основою для таких курсів, як Філософія права, Міжнародне публічне і приватне право, основи права Європейського Союзу.
	Політика академічної доброчесності	Політика академічної доброчесності в Сумському національному аграрному університеті ґрунтується на базових цінностях і принципах чесності, відповідальності, справедливості, поваги, довіри, прозорості, персональної відповідальності та нетерпимості до порушень академічної доброчесності. Норми, що формують політику академічної доброчесності в СНАУ, закріплені у таких внутрішніх документах: Кодекс академічної етики та академічної доброчесності СНАУ (https://surli.cc/qusnwa); Положення про порядок перевірки академічних та наукових текстів на унікальність в СНАУ (https://surl.li/tjraux); Положення про використання штучного інтелекту у СНАУ (https://surl.li/zkvosb). Перевірка робіт на ознаки академічного плагіату здійснюється за допомогою систем StrikePlagiarism.com. Обов'язковій перевірці підлягають кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти, рукописи дисертацій, монографій, підручників, посібників та статей; інші роботи перевіряються вибірково. Використання ШІ допускається як допоміжного інструменту для пошуку, структурування, редагування, перекладу чи попереднього аналізу інформації. При цьому автор має зберігати особисте авторство, критично перевіряти згенерований зміст, не подавати результати роботи ШІ як власний науковий результат та зазначати факт його істотного використання. Недоброчесним вважається використання ШІ для повного чи часткового виконання завдань замість здобувача, генерації недостовірних джерел, фальсифікації даних, обходу перевірки на унікальність, а також подання згенерованих результатів як власних без належного розкриття. В університеті формується нульова толерантність до академічної недоброчесності. За порушення цих норм здобувачі освіти притягуються до відповідальності згідно із Законом України «Про академічну доброчесність», спеціальними законами у сфері освіти і науки та внутрішніми нормативними документами СНАУ.
	Посилання на курс у Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=844
	Ключові слова	Компаративістика, правова реальність, право, правова система, правова сім'я, загально-теоретичні основи порівняльного правознавства, генеза порівняльного правознавства, школи порівняльного правознавства

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП) РН												Як оцінюється РНД?
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	18	19	20	
ДРН1. Застосовувати методологічний апарат порівняльного правознавства для побудови власних науково обґрунтованих моделей правової карти світу.		X	X		X		X			X	X		Проведення модульного та атестаційного контролю
ДРН2. Зіставляти та протиставляти правові системи у межах одного типу правових систем і виявляти риси схожості та відмінності між ними.			X				X				X		Проведення модульного та атестаційного контролю
ДРН3. Аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції застосовуючи порівняльний метод.	X	X	X					X	X	X	X		Проведення модульного та атестаційного контролю
ДРН4. Самостійно опрацьовувати навчальну і наукову літературу, в тому числі інтернет-ресурси з проблем порівняльного правознавства				X		X						X	Написання тез
ДРН5. Використовувати		X			X					X			Проведення модульного та

поняттєво-категоріальний апарат порівняльного правознавства для вирішення правових проблем у різних сферах суспільного життя.												атестаційного контролю
ДРН 6. Критично та системно аналізувати правові явища та застосовувати набуті знання у професійній діяльності.	X					X		X	X			Мультимедійна презентація та виступ-інформування
ДРН7. Прогнозувати розвиток запропонованої юридичної ситуації в умовах тієї чи іншої правової системи (типу правових систем).		X					X			X		Колоквіум

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Денна/заочна форма навчання

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу				Рекомендова на література
	Аудиторна робота			Само стійна робота	
	Лк	П.з / семін. з	Л аб . з.		
Тема 1. Загально-теоретичні основи порівняльного правознавства. 1. Порівняльне правознавство як наука, його місце в системі юридичних наук. Функції порівняльного правознавства. 2. Предмет та метод порівняльного правознавства. 3. Система порівняльного правознавства. 4. Місце порівняльного правознавства в системі гуманітарних наук. 5. Місце порівняльного правознавства в системі юридичних наук.	2/2	2/-		2/6	8,9,10,11,13,14,15,17,23, 25
Тема 2. Історія розвитку та основні школи порівняльного правознавства.	2/-	2/2		2/7	3,8,9,10,11,16,19,20

1. Періодизація історії формування і розвитку порівняльного правознавства 2. Специфіка розвитку ідей порівняльного правознавства в античний період і середні віки 3. Історико-філософський напрямок розвитку порівняльного права в Німеччині 4. Французька школа порівняльного законодавства 5. Особливості порівняльного правознавства в США та Англії. 6. Розвиток порівняльного правознавства в XX столітті. 7. Основні школи порівняльного правознавства.					
<i>Тема 3. Поняття і класифікація правових систем. Правові сім'ї.</i> 1. Поняття та елементи правової системи. 2. Поняття «правова сім'я» у порівняльно-правових дослідженнях 3. Різноманіття правових систем і необхідність їх класифікації. 4. Сучасні класифікації правових сімей їх характеристика	2/2	2/-		2/7	3,8,9,10,11,12,18,20
<i>Тема 4. Романо-германська правова сім'я</i> 1. Поняття романо-германської правової сім'ї, сфера її поширення. 2. Структура системи права країн романо-германської правової сім'ї. 3. Загальна характеристика джерел права романо-германської сім'ї. 4. Історія розвитку романо-германської правової сім'ї.	2/-	4/2		2/7	1,2,3,8,9,10,11,12,21,22
<i>Тема 5. Англо-американська правова сім'я</i> 1. Поняття, ознаки та сфера поширення англо-американської правової сім'ї. 2. Структура англо-американського права. 3. Загальна характеристика джерел англо-американського права. 4. Історія розвитку англо-американської правової сім'ї.	2/2	2/-		2/7	1,2,3,8,9,10,12,21,22,24
<i>Тема 6. Змішані правові сім'ї</i> 1. Поняття змішаної правової сім'ї. 2. Загальна характеристика скандинавської правової сім'ї. 3. Загальна характеристика джерел скандинавського права. 4. Історія розвитку скандинавської правової сім'ї. 5. Загальна характеристика латиноамериканської правової сім'ї. 6. Історія розвитку латиноамериканської правової сім'ї. 7. Загальна характеристика джерел права латиноамериканських країн.	2/-	4/2		2/7	1,2,3,8,9,10,11,12,21,22
<i>Тема 7. Релігійні правові системи. Мусульманська (ісламська) правова система</i> 1. Поняття, ознаки та сфера поширення релігійних правових систем. 2. Поняття мусульманського права, його	2/2	2/2		2/5	1,2,3,8,9,10,11,12,21,22

ознаки та сфера поширення. 3. Загальна характеристика джерел мусульманського права 4. Система мусульманського права 5. Особливості шаріатської судової системи. 6. Правові системи сучасних мусульманських країн. 7. Історія розвитку мусульманського права та його основні школи.					
<i>Тема 8. Загальна характеристика індуської правової системи</i> 1. Загальна характеристика індуського права. 2. Джерела індуського права. 3. Правова система Індії.	2/2	4/2		2/5	1,2,3,8,9,10,11 ,12,21,22
<i>Тема 9. Загальна характеристика іудейської правової системи</i> 1. Загальна характеристика іудейського права. 2. Джерела іудейського права. 3. Правова система Ізраїлю.	2/-	2/-		2/7	1,2,3,8,9,10,11 ,12,21,22
<i>Тема 10. Загальна характеристика канонічної правової системи</i> 1. Загальна характеристика канонічного права. 2. Джерела канонічного права. 3. Сфера застосування канонічного права у сучасному світі.	2/-	2/2		2/5	1,2,3,8,9,10,11 ,12,21,22
<i>Тема 11. Далекосхідна правова сім'я. Правова система Китаю.</i> 1. Поняття, ознаки та сфера поширення далекосхідної правової сім'ї. 2. Загальна характеристика та особливості формування традиційного китайського права 3. Система китайського права. 4. Джерела китайського права. 5. Сучасна правова система КНР.	2/-	4/-		2/7	1,2,3,8,9,10,11 ,12,21,22
<i>Тема 12. Правова система Японії.</i> 1. Загальна характеристика та особливості формування японського права. 2. Система японського права. 3. Джерела японського права. 4. Сучасна правова система Японії.	2/-	2/-		2/7	1,2,3,8,9,10,11 ,12,21,22
<i>Тема 13. Африканська правова сім'я</i> 1. Поняття, ознаки та сфера поширення африканської правової сім'ї. 2. Традиційне африканське право. 3. Розвиток африканського права в умовах колоніалізму. 4. Сучасні правові системи африканських країн.	2/-	2/-		2/7	1,2,3,8,9,10,11 ,12,21,22
<i>Тема 14. Європейське право</i> 1. Загальна характеристика європейського права 2. Система європейського права 3. Принципи європейського права 4. Джерела європейського права 5. Вплив права ЄС на національні правові системи	2/-	4/-		2/7	1,4,5,6,7,8,9,10
<i>Тема 15. Взаємодія сучасних правових систем. Співвідношення міжнародного права і</i>	2/2	2/-		2/5	1,4,5,6,7,8,9,10

внутрішнього права країн світу 1. Взаємодія сучасних правових систем: напрями, форми і тенденції розвитку 2. Міждержавні та наднаціональні правові системи: специфічні ознаки. 3. Загальна характеристика проблем співвідношення міжнародного і внутрішнього права країн світу					
Всього	30/12	44/12		76/134	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Денна/заочна форма навчання

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	Кіл-ть годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати студент самостійно)	Кіл-ть годин
ДРН1. Застосовувати методологічний апарат порівняльного правознавства для побудови власних науково обґрунтованих моделей правової карти світу.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	10/2	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 1-3;	10/15
ДРН2. Зіставляти та протиставляти правові системи у межах одного типу правових систем і виявляти риси схожості та відмінності між ними.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	11/2	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 4-12;	10/15
ДРН3. Аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції застосовуючи порівняльний метод.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	10/2	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 1-15;	11/15
ДРН4. Самостійно опрацювати навчальну і наукову літературу, в тому числі інтернет-ресурси з проблем порівняльного	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах,	11//2	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 1-3; - написання тез	10/15

правознавства	обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.			
ДРН5. Використовувати поняттєво-категоріальний апарат порівняльного правознавства для вирішення правових проблем у різних сферах суспільного життя.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	10/2	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 1-15;	11//15
ДРН 6. Критично та системно аналізувати правові явища і застосовувати набуті знання у професійній діяльності.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	10/3	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 1-15; - підготовка мультимедійної презентації та виступ-інформування	10/15
ДРН7. Прогнозувати розвиток запропонованої юридичної ситуації в умовах тієї чи іншої правової системи (типу правових систем).	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	10/3	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 13-15; - колоквіум	11/15
Всього годин		74/24		76/126

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

Денна форма навчання

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1	Модуль 1 (теми 1-7)	20 балів/20%	До 7 тижня
1.1	Письмові контрольні роботи	5 балів /5%	щотижня
1.2	Тестування	5 балів /5%	щотижня
1.3	Індивідуальна дослідницька робота (реферат)	10 балів/10%	До 7 тижня
2	Модуль 2 (теми 8-15)	20 балів/20%	До 15 тижня
2.1	Письмові контрольні роботи	5 балів /5%	щотижня
2.2	Тестування	5 балів /5%	щотижня
2.3	Колоквіум	10 балів/10%	13-14 тиждень
3	Написання тез	15 балів/15%	До 15 тижня
4	Підготовка мультимедійної презентації та виступ-інформування	15 балів/15%	До 15 тижня
5	Іспит – теоретичні та тестові питання	30 балів/30%	За розкладом

Заочна форма навчання

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1	Модуль 1 (теми 1-7)	20 балів/20%	За розкладом
1.1	Письмові контрольні роботи	5 балів /5%	За розкладом
1.2	Тестування	5 балів /5%	За розкладом
1.3	Індивідуальна дослідницька робота (реферат)	10 балів/10%	За розкладом
2	Модуль 2 (теми 8-15)	20 балів/20%	За розкладом
2.1	Письмові контрольні роботи	5 балів /5%	За розкладом
2.2	Тестування	5 балів /5%	За розкладом
2.3	Колоквіум	10 балів/10%	За розкладом
3	Написання тез	15 балів/15%	За розкладом
4	Підготовка мультимедійної презентації та виступ-інформування	15 балів/15%	За розкладом
5	Іспит – теоретичні та тестові питання	30 балів/30%	За розкладом

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Модуль 1	<12 балів	12-15	15-18 балів	20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Модуль 2	<12 балів	12-15	15-18 балів	20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість,

		розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання		запропоновано власне вирішення проблеми
Написання тез	0-3 балів	3-7 балів	7-13 балів	13-15 балів
	Робота не виконана або виконана не правильно	Робота потребує значного доопрацювання	Робота потребує незначного доопрацювання	Робота виконана повністю при дотриманні академічної доброчесності
Підготовка мультимедійної презентації та виступ-інформування	0-3 балів	3-7 балів	7-13 балів	13-15 балів
	Робота не виконана або виконана не правильно	Робота потребує значного доопрацювання	Робота потребує незначного доопрацювання	Робота виконана повністю при дотриманні академічної доброчесності
Іспит – теоретичні та тестові питання	0-5 балів	5-15 балів	15-27 балів	27-30 балів
	Студент недостатньо орієнтується в теоретичному матеріалі, завдання не виконано	Студент недостатньо орієнтується в теоретичному матеріалі, завдання виконано з помилками	Студент достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі, завдання виконано	Студент гарно орієнтується в теоретичному матеріалі, завдання виконано

5.2.Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
	Виконання завдань з практикуму з Порівняльного правознавства	На кожне семінарське заняття
	Усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над практичними роботами протягом занять	Протягом всього семестру
	Проходження тестування з атестації та модульного контролю зі зворотнім зв'язком з викладачем	Відповідно до графіку навчального процесу
	Усний зворотний зв'язок від викладача під час написання тез та підготовки мультимедійної презентації та виступу-інформування	До 15 тижня

Шкала оцінювання, що діє в Сумському національному аграрному університеті

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, кваліфікаційної роботи	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
75-81		
69-74	задовільно	
60-68		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	--	---

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Основні джерела

Підручники, посібники

1. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство» для студентів-магістрів за напрямом підготовки «Право» / Уклад.: С.П.Погребняк, Д.В.Лук'янов, О.В.Зінченко, Є.А.Гетьман, О.С.Гиляка, Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, 2023. 46 с. http://nula.edu.ua/materials/files/human_rights/0024/01.pdf
2. Правова карта сучасного світу: навч. посібник для студентів-магістрів юрид. вищих навч. закладів і факультетів. Видання друге / Петришин О.В та інші. Харків: Право, 2023. 498 с.
3. Зінченко Олена. Сучасне африканське право: навч. посібник. Харків:Право, 2023. 172 с.
4. Загальна теорія права. Нормативний курс: підруч. для студ.юристів /. Кол. авт.; за ред. доктора юрид. наук, проф. С. В. Бобровник. 2-ге вид., стереотип. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 596 с.
5. Машков А.Д. Теорія держави і права: підручник. Київ: Алерта, 2024, 452 с.
6. Загальна теорія права та держави : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти Національного університету «Одеська юридична академія», факультетів: ФПС, СПФ, ФМПВ/ А. Ф. Крижановський, Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвеева, С. М. Скуріхін, В. Є. Іванчук. Одеса : Фенікс, 2022. 258 с. (Сер. «Навчально-методичні посібники»): <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/16059>
7. Крестовська Н. М. , Матвеева Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести. К.: Юрінком Інтер, 2023. 584 с.
8. Теорія держави і права: навч. посіб. для підготов. до іспитів / [упоряд.: І. В. Тетарчук]. К. : Центр учб. л-ри, 2022. 302 с.

Додаткові джерела

9. Белов Д.М., Бота С.М. Ісламське право у правовій картині світу. Аналітично-порівняльне право. 2023. №3. С. 41-45.
10. Бондар Н.А. Архітектура правових цінностей та прав людини: теоретико-методологічний вимір. Вектори розвитку: синергія права, соціальних гарантій та геопросторових вимірів сталого розвитку: колективна монографія. Izdevniecība "Baltija Publishing" (м. Рига, Латвія). 2026. С. 32-49 DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-649-2-3>
11. Нежевело В.В., Бондар Н.А., Глуховцов Є.В. Романо-германська правова традиція як фундамент земельного права України: теоретичні та прикладні аспекти рецепції римського права. *Науковий вісник УжНУ. Серія "Право"*. 2026. Випуск 95. С.
12. Бондар Н.А., Баєва Д.С. Правовий нігілізм і довіра до права: філософсько-правовий вимір та їх співвідношення. *Приватне та публічне право*. 2026. №2. С. 3-8 DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5666.2026.2.1>
13. Бондар Н.А., Шишло Н.С. Екологізація права як інструмент реалізації концепції сталого розвитку. *Науковий вісник УжНУ. Серія "Право"*. 2026. Випуск 93. Ч.1. С. 35-41. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.1.5>

14. Бондар Н.А., Сухонос Є.О. Правові цінності та етичні стандарти в професійній діяльності правника: теоретико-прикладний вимір. *Правові новели*. 2026. №28. С.18-24 DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2026.28.2>
15. Бондар Н.А., Головій В.О. Тенденції розвитку національних правових систем в умовах глобалізації: окремі аспекти. *Порівняльно-аналітичне правознавство*. 2024. № 6. С. 30-34 DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.3>
16. Бондар Н.А., Крамінська А.Г. Верховенство права в умовах сталого розвитку. Удосконалення напрямів розвитку України в умовах сучасної світової кон'юнктури: кол. моногр. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2023. С. 141-146. URL: <https://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/2023/10/mon-new-28.10.23.pdf>
17. Буткалюк Г.В., Гуменюк В.А. Суспільний та державний лад Римської аристократичної республіки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. №6. С. 16-18.
18. Ваганова І.М. Виникнення та розвиток господарських правовідносин у Древньому Римі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. №2. С. 18-22.
19. Гавриленко О. А. Статут Будви – маловідома пам'ятка міського права середньовічної Європи. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №3. С.9-15.
20. Гринько С.Д. Договір як підстава виникнення зобов'язань за римським приватним правом. *Аналітично-порівняльне право*. 2023. №3. С. 22-26.
21. Зінченко О.В. Еволюція конституції Японії (1889-1946 pp.): компаративне дослідження. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №1. С.20-24.
22. Іванов А. Б. Особливості формування та порядку здійснення повноважень Вищої ради магістратури: досвід Франції. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №2. С.36-39.
23. Матвеева Т. О. Становлення континентальної системи європейського права на прикладі Стародавніх Афін і Спарти. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №2. С.20-26.
24. Shestakovska, S., Bondar, N., Kravchenko, I., Kuznetcova, M., Akimova, L., Akimov O. COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF SOCIAL LEAVE: INTERNATIONAL AND FOREIGN EXPERIENCE. *AD ALTA: Journal of interdisciplinary research*. Volume 12 (2022). p. 27- 32. URL: <http://surl.li/ddmul>
25. Наливайко, О. І. Вплив трансформації правової системи України на розвиток теорії держави і права. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 2024, 5: 36-41.

Інтернет ресурси

1. Загальнодержавна інформаційна мережа з питань європейського права. URL: https://minjust.gov.ua/azu_es_4_1
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>
3. Бібліотека Сумського національного аграрного університету. URL: <https://library.snau.edu.ua/>